

Inbreng rondetafelgesprek Energiewet

d.d. 14 september 2023

Inleiding

De voorgestelde Energiewet vormt een fundament voor de beoogde transitie naar een fossielvrij energiesysteem. Deze transitie kan alleen slagen als deze gepaard gaat met leveringszekerheid, betaalbaarheid en duidelijkheid voor alle gebruikers van dat energiesysteem. Wensen van (actieve) consumenten en bedrijven om te kunnen voorzien in hun duurzame en betrouwbare energiebehoefte, moeten worden ondersteund. Dit geldt zeker ook voor de energie-infrastructuur die gebruikers in staat stelt om over te stappen van fossiele energie naar fossielvrije elektriciteit. Daarbij moeten alle fossielvrije energiebronnen en energiedragers kunnen worden ingepast in een efficiënt systeem van aanbod en vraag met duidelijke rollen en spelregels. We ondersteunen dat de Elektriciteits- en Gaswet worden gemoderniseerd tot een wet die past bij de uitdagingen van de energietransitie, nu en in de toekomst.

Nu is het moment aangebroken dat uw Kamer deze wet gaat behandelen. Voor het rondetafelgesprek heeft u ons de vraag gesteld: 'wat vindt u van de Energiewet?' Dit is een brede vraag, daarom hebben we gemeend een tweeledig antwoord te geven. Naast een aantal opmerkingen over het doorlopende beleidsproces, gaan we in op een aantal specifieke inhoudelijk aspecten van het wetsvoorstel.

1. Herziening Energiewet in gezamenlijkheid

Met de toezending van het wetsvoorstel aan uw Kamer door de minister is een belangrijke wetgevingsfase afgerond. De Energiewet geeft een kapstok voor de energietransitie. Om de voortgaande energietransitie doorlopend te faciliteren, zal de Energiewet (en daaronder liggende wet -en regelgeving) regelmatig moeten worden geactualiseerd. In lijn met de gewijzigde motie van de leden Van der Lee en Thijssen (Kamerstuk 35 925 XII, nr. 68) zullen hiertoe periodiek, op specifieke thema's gerichte wijzigingsvoorstellen worden ingediend bij uw Kamer. Het ritme waarmee dit gebeurt, is afhankelijk van nationale en Europese beleidsontwikkelingen. De minister streeft naar een jaarlijkse aanpassing. Zeker in energie wet- en regelgeving, is 'the devil in the detail' en die details kennen juist belanghebbenden. Daarom pleiten we ervoor dat belanghebbenden tijdig worden betrokken bij de uitwerking.

2. Inhoudelijke punten

Graag geven we inhoudelijk op de volgende punten ons perspectief:

1. Teruglevering en saldering integraal bezien
2. Geen wijziging groepsverbod
3. Planmatige aanpak uitbreiding en verzwaring elektriciteitsnet, uit algemene middelen bekostigd
4. Waarborgen bij vergelijkingsinstrumenten moeten altijd gelden

2.1. Teruglevering en saldering integraal bezien

Zonne-energie, opgewekt bij huishoudens, die niet gelijktijdig gebruikt of opgeslagen wordt, kost de samenleving nu veel geld. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft berekend dat salderen voor een gemiddeld huishouden zonder panelen al snel enkele tientallen euro's extra per maand *kost*.¹ Het is dan ook goed dat de saldering wordt afgebouwd en dat de afbouw wordt verankerd in de Energiewet. Tevens is het zaak dat geleerde lessen ook worden toegepast op 'energie delen': als de kosten en risico's niet op de juiste plaats worden belegd, bestaat het risico dat men geprikkeld wordt om overschotten op het elektriciteitsnet terug te leveren. Net zoals met de afbouw van salderen gebeurt, is het van belang dat huishoudens meer worden gestimuleerd om op zonnige dagen de eigen opgewekte energie direct te gebruiken of op te slaan.

¹ <https://www.acm.nl/system/files/documents/acm-notitie-afbouw-salderen.pdf>

De Eerste Kamer behandelt momenteel het wetsvoorstel 'afbouw salderingsregeling voor kleinverbruikers'. Het wetsvoorstel is in de Tweede Kamer gewijzigd middels een amendement inzake een minimale terugleververgoeding van ten minste 80% van de kale leveringsprijs. Hiermee wordt de afbouw van salderen grotendeels tenietgedaan. Vanuit integraliteit was het beter geweest als dit aspect van de regeling was gezien in het kader van de Energiewet. Immers voorziet de Energiewet ook in opslag, afstemming van vraag en aanbod, bescherming van de kwetsbare consumenten (zonder panelen) én een efficiënte en evenwichtige transitie.

2.2. Geen wijziging van groepsverbod

Met de inwerkingtreding van de voorgenomen Wet collectieve warmte (Wcw) zal onder andere de formulering van het groepsverbod (artikel 3.10) en de toegestane activiteiten van infrastructuurbedrijven (artikel 3.19) in de Energiewet worden aangepast om zodoende het infrastructuurbedrijf in staat te stellen ook een integraal warmtebedrijf te kunnen worden. Met deze fundamentele keuze wordt de marktordering - zoals in 2006 geïntroduceerd met de Wet onafhankelijk netbeheer - aangetast. Dit brengt onduidelijkheid en onzekerheid met zich mee over de verschillende rollen in het energiesysteem. Naast het ongewenste verplichte publieke eigendom (zoals voorgenomen in geval van de Wcw) hebben we zorgen over deze rolverdeling op de verschillende terreinen van de energietransitie. We vragen ons af op welke terreinen nog meer wordt ingegrepen. Langjarige zekerheid rond marktordering en rolverdeling is essentieel voor een goed investeringsklimaat. Private investeringen door energiebedrijven zijn hard nodig bij de energietransitie, dit wordt onder meer erkend binnen het Nationaal Programma Energiesysteem. Daarnaast zien we dat de transmissie- en distributiesysteembeheerders en hun infrastructuurbedrijven hun handen meer dan vol hebben aan hun kerntaken, zoals het verzwaren en uitbouwen van het elektriciteitsnet.

2.3. Planmatige aanpak uitbreiding en verzwaring elektriciteitsnet, uit algemene middelen bekostigd

Adequate elektriciteitsnetten zijn essentieel voor elektrificatie, en daarmee voor het slagen van de energietransitie en het toekomstbestendig maken van de Nederlandse economie. Er wordt daarom vaak een vergelijking gemaakt met het belang van de Deltawerken en de daarvoor gevolgde gecoördineerde aanpak. Er is behoefte aan een nationale planmatige aanpak voor de aanleg van energienetten zoals dat ook voor weg- en waterwegen bestaat.

De nettarieven die afnemers van elektriciteit betalen aan de netbeheerders ('systeembeheerder') voor transport en netuitbreiding, zijn de afgelopen twee jaar fors gestegen (met +400% voor grootverbruik). Dit komt door de stijging van de elektriciteitsprijs en door de gevraagde investeringen in netten. Deze stijging is volledig te verklaren, maar vormt op individueel projectniveau wel een belemmering voor elektrificatie en opslag/conversie en dus voor de (betaalbare, efficiënte) energietransitie. Daarom pleiten wij ervoor de uitbreiding van de netten alternatief te financieren, waarbij overwogen kan worden om dit gedeeltelijk via de algemene middelen te financieren. Op deze manier worden de nettarieven voor individuele projecten beheersbaar en kunnen positieve investeringsbesluiten worden genomen.

2.4. Waarborgen bij vergelijkingsinstrumenten moeten altijd gelden

De Energiewet (artikel 2.66) biedt consumenten en kleinere, zogenaamde micro-ondernemers toegang tot één of meerdere vergelijkingsinstrumenten waarbij aanbiedingen van meerdere energieleveranciers worden vergeleken. Voor een juiste vergelijking *kunnen* via AMvB eisen worden gesteld die de vergelijking en daarmee de verkoopkwaliteit ten goede komen. Vattenfall pleit er voor – in het belang van de consument en een goed werkende markt - dat via AMvB eisen worden gesteld aan *alle* partijen die vergelijkingsinstrumenten hanteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om transparantie-eisen, het verdienmodel achter het vergelijkingsinstrument en in hoeverre de vergelijking volledig is.

Tot slot

Gezien de zeer brede en ook technische scope van onderhavige wet, focussen we ons bij het rondetafelgesprek op een aantal aspecten die wij van belang achten. Dit doen we in aanvulling op de inbreng die is geleverd vanuit de brancheorganisaties Energie-Nederland en NVDE waarvan we lid zijn.